

RECENZE

Motivace a osobnost

Abraham Harold Maslow

MASLOW, Abraham Harold. *Motivace a osobnost*. Přeložila Pavla Le Roch. Praha: Portál 2021. 432 s. ISBN: 978-80-262-1728-2.

Tadeáš Samuel Zborník

e-mail | t.s.zbornik@gmail.com

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze.

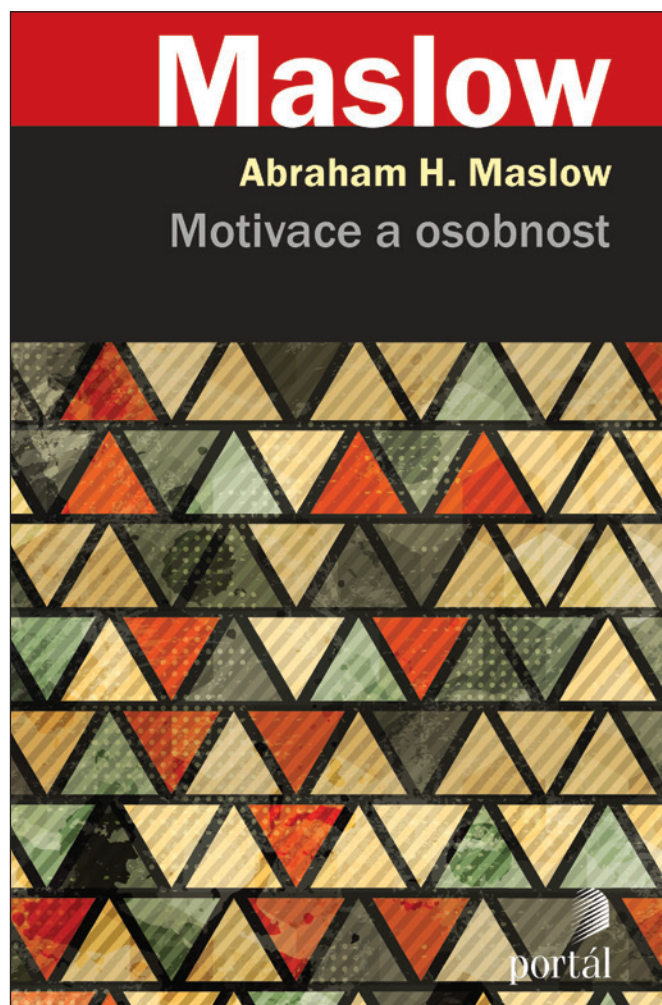
Mgr. Tadeáš Samuel Zborník je doktorandem na Klinice adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze.

Kniha *Motivace a osobnost* vyšla poprvé v roce 1954. Autor původně zamýšlel pojmenovat knihu „Vyšší stropy pro lidskou přirozenost“ z důvodu, že vyšší přirozenost je nedílnou součástí člověka, je intuitivní a je jeho nedílnou součástí. Představuje odlišnou filozofii lidské povahy, přestože ji autor postavil na tehdy dostupných datech experimentální psychologie a psychoanalýzy.

Kniha předkládá nový obraz lidské přirozenosti prostřednictvím základní myšlenky seberealizující osoby a je snahou o univerzální pojetí teorie o člověku, která spíše odpovídá západnímu sociokulturnímu rámci.

V lidech spatřuje potenciál, neomezený prostor pro růst. Jeho hierarchie potřeb je známým konceptem, ve kterém jsou lidské potřeby organizovány do pěti úrovní – základní tělesné, fyziologické potřeby; potřeba bezpečí a jistoty; potřeba lásky a sounáležitosti; potřeba uznání a úcty; potřeba seberealizace. Později tento model doplnil o sebe-přesah, vzdání se svých potřeb ve prospěch druhých a celého společenství.

Vyšší a nižší potřeby nestaví do vzájemného rozporu, uspokojování nižších potřeb nastává před vyšším mentálním a morálním vývojem. Předpokládá, že hlavní síla osobního rozvoje člověka se nachází uvnitř člověka. V návaznosti na svoji hierarchii potřeb uvádí také dva typy hodnot, nedostatkové hodnoty a hodnoty bytí, jako nejvyšší stav duše. Každá osoba může dosáhnout této nejvyšší hodnoty a setrvat v ní, jedná se o stav vrcholného zážitku, což je základním cílem a smyslem existence člověka. Ten, jehož základní nedostatkové potřeby jsou uspokojeny, vidí svět zřetelněji. K sobě samotnému i k ostatním se bude chovat vstřícněji, bude celkově radostnější a pro své okolí inspirativnější. Tento stav Maslow nazývá sebeaktualizací.

Maslowova velikost spočívá v tom, že představuje, čím by mohla lidská bytost být, odvrací se od myšlenky duševního zdraví jako pouhé absence neurózy a tvrdí, že psy-

chologické zdraví vyžaduje přítomnost seberealizujících rysů. Jeho pojetí mělo přesah do všech oblastí lidské činnosti a ovlivnilo salutogenetický diskurz v psychoterapii.

Seberealizující lidé dosahují plného využití talentu a schopností, jsou úspěšní. Potřeba seberozvoje a sebe-realizace motivuje člověka stát se vším, čím se může stát pomocí rozvoje svých předpokladů. Sebedeterminující chování tak podporuje rozvoj autonomie založené spíše na vlastních prožitcích a úsudku než na obecně uznávaných názorech a tlaku společnosti. Touha po seberealizaci souvisí s důležitostí vymezení vlastní identity.

Kniha je sestavena z 16 kapitol a dvou dodatků. Jsou v ní užity popisy a příklady vlastností a chování lidí, kteří dospěli k sebeaktualizaci, myšleno ve smyslu psychologické svobody. Maslow věří, že věda založená na hodnotách je lepší vědou, v knize uvádí příklady a zkušenosti několika lidí a pro formulaci teorie používá své pozorování, pocity a intuici. Na druhou stranu sám zpochybňuje, že pouhé uspokojení potřeb je dostačující. Jeho teorie motivace, založená na klasifikaci a uspořádání našich potřeb, nebyla výzkumně podpořena a potvrzena.

Některé myšlenky Maslowa jsou z dnešního pohledu již překonané, včetně jeho náhledu na psychoterapii jako na oblast psychologie a psychoterapeutickou úzdravu jako uspokojení potřeb léčeného člověka. Sám svou teorii hodnotil sebekriticky a vyjadřoval řadu pochybností, se kterými se vyrovnával do konce svého života, a naznačil možnosti dalšího bádání.

Maslowovi byla připsána zásluha na vzniku komunity Synanon a Daytop Village pro drogově závislé, kteří se svépomocí pokoušeli o návrat do běžného života. Na podobných základech vznikla řada projektů v celém světě.

Motivační rozhovory jsou základní součástí adiktologických intervencí a podstatně se podílejí na úspěšnosti léčby. Vlivem návykových látek klesá zájem o cokoli jiného, co nesouvisí s obstaráváním a užíváním. Integrace motivačních procesů a motivačních souvislostí struktury do současných konceptualizací osobnosti má potenciál zlepšit naše chápání osobnosti a pomoci překlenout existující rozdělení mezi strukturálními a procesně orientovanými přístupy.

Teorie Abrahama H. Maslowa je v dnešní době citována v mnoha oborech, mimo humanitní obory i např. v managementu. To, co je z jeho teorie platné, je základem novějších a modernějších teorií, včetně toho, že je možné saturovat vyšší potřeby, přestože nižší jsou deprivovány. Kniha *Motivace a osobnost* nám umožňuje nahlédnout do naší přirozenosti, přispívá k poznání lidských potřeb a hodnot, je intuitivní a jednoduchá, poskytuje nám návod k zamýšlení se nad sebou i druhými lidmi. Toto inspirační dílo rozhodně stojí za přečtení.